

6. Подлевська Н.В., Доценко А.О., Стадніченко О.О. Підготовка майбутніх учителів української мови до роботи в інклюзивному середовищі. Педагогічна Академія: наукові записки. 2024. №10. URL: <https://pedagogicalacademy.com/index.php/journal/issue/view/12> (дата звернення: 12.12.2025).

7. Позняк О. С. Модель впровадження інклюзивного освітнього середовища в закладі загальної середньої освіти. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2022. № 109. С. 256-271.

8. Стеченко Т. О., Тютюнник О. М. Підготовка майбутніх вчителів-філологів до роботи в інклюзивному освітньому середовищі: практичні аспекти. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2023. № 23(179). С. 120-124.

ЗАСТОСУВАННЯ РУХЛИВИХ ІГОР У ПРОЦЕСІ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Франчук Наталія, кандидатка педагогічних наук, доцентка

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського (Україна)

Цимбаліста Ольга, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського (Україна)

Євроінтеграційні процеси в Україні актуалізують на державному рівні проблему забезпечення соціальної інтеграції дітей з різними нозологіями. Одним із провідних ціннісних орієнтирів сучасної освіти є реалізація особистісно орієнтованого підходу та створення рівних умов для всіх учасників освітнього процесу незалежно від вікових, статевих та психофізичних особливостей. Зазначені ідеї зумовили активне впровадження інклюзивного підходу в освітній процес.

За даними Міністерства охорони здоров'я України, у державі налічується понад 135 тисяч дітей з різними нозологіями, що становить близько 1,5 % від

загальної кількості дитячого населення. Водночас інклюзивною освітою охоплено лише незначну частину таких учнів [1, с. 110].

Проблеми розвитку інклюзивної освіти висвітлено у працях вітчизняних науковців, зокрема А. Колупасової, В. Синьова, В. Бондаря, К. Островської та А. Хілі, які досліджували теоретичні засади інклюзії, особливості організації освітнього процесу та питання професійної підготовки педагогів до роботи в умовах інклюзивного середовища. Організацію довірливої рухової діяльності учнів початкової школи з різними нозологіями в інклюзивному освітньому середовищі вивчали О. Волошина, З. Ленів, С. Миронова, Н. Назарова.

Однією з актуальних проблем організації інклюзивного навчання в початковій школі є забезпечення повноцінної та всебічної активності дитини, що охоплює рухову (фізичну), інтелектуальну, сенсорну, мовленнєву та інші сфери розвитку. Фізичний розвиток учнів в умовах інклюзивного освітнього середовища є складною та відповідальною складовою педагогічної діяльності.

Навіть у роботі з молодшими школярами з типовим розвитком добір адекватних засобів фізичного виховання та проєктування ефективних фізичних навантажень потребує від учителя фізичної культури високого рівня професійної підготовки та практичного досвіду. Водночас організація освітнього процесу з урахуванням корекційно-розвивального спрямування в роботі з учнями з різними освітніми потребами вимагає від фахівця комплексу професійних компетентностей, зокрема здатності до педагогічного спостереження, здійснення моніторингу й прогнозування індивідуального розвитку, моделювання освітніх ситуацій, а також сформованих аналітичних умінь.

Потреба в руховій активності є базовою біологічною потребою, притаманною як дітям із типовим розвитком, так і дітям з обмеженими можливостями здоров'я (ОМЗ). Організація уроків фізичної культури в початковій школі (особливо в 1-2 класах) на основі інклюзивних принципів у повному обсязі неможлива. Учні з ОМЗ здебільшого належать до спеціальної медичної групи, і для них уроки проводяться окремо з використанням методик лікувальної та адаптивної фізичної культури. Водночас розділ шкільної

програми «рухливі ігри» може бути організований за інклюзивним принципом – «для всіх» [3, с. 145].

Рухливі ігри в закладі загальної середньої освіти застосовуються не лише під час уроків фізичної культури, а й у позакласній формі роботи та становлять основу самостійної рухової активності школярів у позашкільний час. Найбільш цікаві ігри учні проводять на шкільному майданчику. Для дітей молодшого шкільного віку рухливі ігри, естафети та ігри з м'ячем є важливим засобом підтримки фізичної активності, розвитку та оздоровлення.

Рухові ігри в системі фізичного виховання молодших школярів, відповідно до чинних програмних документів, застосовуються для реалізації освітніх, виховних, розвивальних та оздоровчих завдань. До освітніх завдань належить навчання та вдосконалення навичок базових рухів, формування і покращення темпо-ритмічної структури рухів, розширення рухового досвіду учнів шляхом оволодіння новими видами рухової діяльності та закріплення цих навичок у різноманітних ігрових умовах. До виховних завдань відноситься розвиток фізичних якостей, таких як спритність, швидкість, гнучкість, витривалість та сила, що сприяє підвищенню рівня фізичної підготовленості дитини, розвитку її фізичних здібностей та покращенню функціональних можливостей організму [6, с. 37]. Розвиток фізичних якостей стимулює фізичний ріст і розвиток дитини, нормалізує протікання природних процесів та створює передумови для всебічного гармонійного розвитку особистості.

Рухливі ігри є обов'язковою складовою таких розділів, як «школа м'яча», «школа пересувань» та інших. Учителі фізичної культури відводять на рухові ігри до 50 % загального навчального часу. Молодші школярі добре володіють основними видами ходьби, бігом, стрибками та метанням, однак їхні координаційні здібності ще недостатньо сформовані. Зокрема, їм складно виконувати рухи в змінних умовах, швидко переключатися з одного виду діяльності на інший, дотримуватися темпо-ритмічної структури рухів і раціонально витратити енергію під час виконання рухових дій. Такі особливості зберігаються приблизно до 8-9 років і залежать від індивідуально-психологічних

характеристик дитини, рівня її фізичного розвитку та темпів біологічного дозрівання.

Точність і узгодженість рухів забезпечуються добре розвиненим м'язовим відчуттям, яке формується в процесі діяльності рухового аналізатора. Найефективніше ця здатність розвивається та коригується саме в умовах рухливих ігор. Розвиток рухового аналізатора в молодшому шкільному віці зумовлюється не лише біологічними чинниками, а й педагогічними впливами, до яких належать доцільно організована рухова діяльність, її обсяг та інтенсивність, різноманітність і рівень активності [2, с. 110]. Формування рухових функцій, розвиток фізичних якостей і психоемоційної сфери молодшого школяра є неможливими без цілеспрямованого педагогічного впливу, який враховує вікові та індивідуальні особливості дитини й спрямований на подолання наявних відхилень у її розвитку.

Отже, рухливі ігри є одним із ключових засобів фізичного виховання учнів молодшого шкільного віку та важливим компонентом інклюзивного освітнього середовища. Вони забезпечують оптимальні умови для задоволення природної потреби дітей у руховій активності, сприяють формуванню базових рухових умінь і навичок, розвитку координаційних здібностей, фізичних якостей та психоемоційної сфери. Особлива цінність рухливих ігор полягає в їх здатності адаптуватися до індивідуальних можливостей і потреб кожної дитини, у тому числі учнів з різними нозологіями, що робить їх ефективним інструментом реалізації інклюзивного підходу в початковій школі.

Список використаних джерел:

1. Крупник З. І. Формування відповідального ставлення до здоров'я у вихованців центрів соціально-психологічної реабілітації: теоретичний аспект. *Освітологічний дискурс*, 2015. № 4. С. 110-118.

2. Начинова О. В. Використання рухових ігор в інклюзивному середовищі учнів початкової школи. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. Серія: Педагогіка. Одеса, 2019 Випуск 1 (126). С. 109-117.

3. Психічне здоров'я особистості: підручник для вищих навчальних закладів / С.Д. Максименко, Я.В. Руденко, А.М. Кушнерьова, В.М. Невмержицький. Київ : «Видавництво Людмила», 2021. 438 с.

4. Олійник Н. А., Герасименко О. О. Психолого-педагогічні особливості формування культури здоров'я дітей дошкільного віку. *Наукові інновації та передові технології*, Серія «Педагогіка». 2025. № 2(42). С. 1541-1553.

5. Олійник Н.А., Франчук Н.Л. Особливості формування психологічного здоров'я молодших школярів. *Перспективи та інновації науки* (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»), 2025. № 5(51) С. 1108-1117.

6. Шукатка О., Олійник Н. Формування здорового способу життя молодших школярів. *Humanitarian forum*, 2023. Вип. 1. № 1 С. 35-40.

ВИКОРИСТАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПІДХОДІВ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Якименко Юлія, асистентка

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського (Україна)

Сучасні тенденції розвитку освіти в Європі та Україні характеризуються активним впровадженням інклюзії, що передбачає рівний доступ до якісної освіти для всіх здобувачів незалежно від індивідуальних особливостей та освітніх потреб. У цьому контексті вагомим значення набуває мистецька освіта, зокрема музичне навчання, яке має потужний корекційно-розвивальний потенціал. Європейські підходи музичного виховання та навчання містять високий педагогічний і терапевтичний потенціал. Їх використання в інклюзивному середовищі забезпечує не лише музичний розвиток дітей з особливими освітніми потребами, а й сприяє їхній соціалізації, емоційній стабілізації та особистісному зростанню. До того ж, доведено, що музичне мистецтво є ефективним засобом комунікації та розвитку емоційного інтелекту.